

ΓΙΑ ΤΗ ΕΘΝΙΚΗ ΜΑΣ ΓΙΟΡΤΗ ΚΑΙ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ

24-3-2012

Αύριο έχουμε την Εθνική μας γιορτή για την ανεξαρτησία μας από τους Τούρκους. Στο σχολείο, οι δάσκαλοι μας καλλιεργούσαν το αίσθημα της Εθνικής περηφάνιας, προτρέποντας τους μαθητές τους να είναι πάντα έτοιμοι να προσφέρουν μεγάλες θυσίες, ακόμα και τη ζωή τους για τη Πατρίδα. Σήμερα, σχεδόν γέρος πια, αισθάνομαι πραγματικά περίεργα, ζώντας σε μια χώρα «του κλότσου και του μπάτσου», όπου η Εθνική μας αξιοπρέπεια πήγε περίπατο, ενώ η Ελλάδα έγινε πλέον «case study» στη γεωπολιτική, για το που μπορεί να καταντήσει κανείς, αν δεν προσέχει τις οικονομικοπολιτικές επιλογές του.

Δεν μου αρέσουν οι αβασάνιστες εξηγήσεις. Δεν με ικανοποιεί η απλοποίηση του θέματος, ότι για όλα φταίνε οι πολιτικοί. Κάτι δεν μου πάει. Αναζητώ βαθύτερα αίτια. Ξέρω ότι αυτά που ακούμε καθημερινά στις ειδήσεις είναι η «μικρή εικόνα». Θέλω να βρω τη μεγάλη εικόνα και εκεί μέσα να τοποθετήσω τα χάλια της νεότερης Ελλάδας. Γιατί μόνο έτσι, θα φανούν και οι τρόποι διόρθωσης των προβλημάτων (βεβαίως στα πλαίσια του εφικτού, για τη μικρή Χώρα μας). Οι αφορισμοί είναι εύκολοι, αλλά αποτρέπουν από τις πραγματικές λύσεις των προβλημάτων της σημερινής Ελλάδας, που είναι οι αρνητική ανάπτυξη, οι κοινωνικές ανισότητες και η τεράστια ανεργία. Πρέπει οπωσδήποτε όλοι μας να προβληματιστούμε και να χαράξουμε πορείες. Γιατί πολλές μπορεί να είναι οι διορθωτικές ενέργειες, αλλά μια είναι απόλυτα επιβεβλημένη : όλοι μας πρέπει να δουλέψουμε σκληρά. Οι καλοί πολιτικοί ηγέτες είναι συνθήκη αναγκαία αλλά όχι και ικανή για την ανάκαμψή μας. Χρειάζεται και σκληρή δουλειά από όλους τους Έλληνες, προς τη σωστή κατεύθυνση. Αλλά οι γενικότητες αυτές, ενώ ακούγονται σωστές, λίγα μπορούν να μας προσφέρουν πρακτικά. Για να πιάσουμε τις λύσεις, πρέπει πρώτα να πιάσουμε το πρόβλημα. Και για να πιάσουμε το πρόβλημα, πρέπει να εξηγήσουμε πως δημιουργήθηκε. Και όλα αυτά σκεπτόμενοι «παγκόσμια», διότι ουδείς πλέον αμφιβάλει ότι η παγκόσμια οικονομία είναι αλληλένδετη και αλληλοεξαρτώμενη, ότι ο ένας επηρεάζει τον άλλο, ή όπως λένε, «όταν φτερνίζεται ο Uncle Sam (US = Αμερική), κρυολογεί όλος ο κόσμος». Τοποθετώντας τη μικρή Ελλάδα στο γεωπολιτικό στίβο, αντλούμε πολλά συμπεράσματα για το πώς φθάσαμε εδώ, αλλά το σημαντικότερο, για το πως θα ξεφύγουμε. Δύσκολη υπόθεση αλλά όχι ανέφικτη. Νέοι βοηθήστε...

Στα επόμενα, θα προσπαθήσω, ανατρέχοντας στα γεωπολιτικά γεγονότα του τελευταίου μισού αιώνα, να καταθέσω μια άποψη, για τη κάθοδο της «Δύσης» (δηλαδή των επονομαζόμενων «ανεπτυγμένων οικονομιών») και κατ' επέκταση τη κάθοδο της Ελλάδας, η οποία δυστυχώς κατέληξε σε ελεύθερη πτώση, όχι γιατί φταίμε σε τίποτα περισσότερο από τους άλλους δυτικούς, αλλά απλά επειδή δεν είχαμε «καλά φρένα». Όλοι πέφτουν,

άλλοι βραδύτερα, άλλοι ταχύτερα. Και πρώτος από όλους, ο Uncle Sam (the United States of America), παρασύροντας δυστυχώς όλους μας (είπαμε, όταν βήχει ο ...). Αλλά ας ξεκινήσουμε την αναδρομή.

.....

Κοντεύει τέλος της δεκαετίας του 70. Οι ΗΠΑ έχουν τεράστια οικονομικά προβλήματα, που οφείλονται σε ποικίλα συμβάντα της τρέχουσας δεκαετίας, βασικότερα των οποίων ήταν :

1. Το 1971 ο Νixon κατήργησε τις σταθερές νομισματικές ισοτιμίες με βάση το δολάριο. Μέχρι τότε, υπήρχε σταθερός πίνακας ισοτιμιών των κυριότερων νομισμάτων σε σχέση με το δολάριο (συμφωνία Bretton Woods), ενώ οι ΗΠΑ ήταν υποχρεωμένες να «εξαργυρώνουν» στο κομιστή τα νομίσματα της συμφωνίας με χρυσό, με βάση τα \$35 την ουγγιά. Έχοντας φθάσει σε αδιέξοδο με την ανεξέλεγκτη κοπή νομίσματος για τις ανάγκες του πολέμου του Βιετνάμ και μη μπορώντας να εξαργυρώσει, κατήργησε τις σταθερές ισοτιμίες. Η ανθρωπότητα εισήλθε σε άγνωστο τοπίο χαλαρών ισοτιμιών. Ο καθένας έκανε ότι ήθελε. Το παγκόσμιο εμπόριο έγινε διστακτικό, σε περιβάλλον αβέβαιων ισοτιμιών. Οι οικονομολόγοι άρχισαν νέες θεωρίες...
2. Το 1973 ο OPEC (Organization of the Petroleum Exporting Countries), ακολουθώντας συνεχσιακές και μονοπωλιακές λογικές, αύξησε υπερβολικά τη τιμή του πετρελαίου. Πανικός στις αγορές και παγκόσμια άνοδος του πληθωρισμού. Πλήγμα για τις Δυτικές οικονομίες.
3. Το 1975 λήγει ο πόλεμος του Βιετνάμ με μεγάλο ηττημένο τις ΗΠΑ. Καταρρέει ο μύθος του «αήττητου» στρατού. Η εμπιστοσύνη στην Αμερική κλονίζεται.
4. Από τα μέσα της 10ετίας του 70, η Ιαπωνία αρχίζει να κατακτά τη Αμερικάνικη αγορά. Αυτοκίνητα, οικιακές ηλεκτρονικές κ.α. «made in Japan» αποδεικνύονται ποιοτικότερα και οικονομικότερα των Αμερικάνικων. Τα εργοστάσια (βλέπε εργαζόμενοι) αρχίζουν να χάνουν έδαφος. Προετοιμάζεται το έδαφος για τη «Κινέζικη εισβολή».

Έχει αρχίσει ο τελευταίος ιστορικά κύκλος της παγκοσμιοποίησης και μάλιστα, όπως γρήγορα θα φανεί, μιας άγριας παγκοσμιοποίησης, με πολλά θύματα, αλλά και πολλούς ωφελημένους, αν βλέπει κανείς το θέμα «globally», δηλαδή από όλες τις πλευρές. Πράγματι, η παγκοσμιοποίηση έβγαλε από το όριο της φτώχειας εκατοντάδες εκατομμύρια Ινδούς, Κινέζους και άλλους Ασιάτες και νοτιοαμερικανούς. Τι έγινε όμως μέσα στις «ανεπτυγμένες» δυτικές οικονομίες ; Εκεί τα πράγματα δυστυχώς πήγαν ανάποδα. Οι φτωχοί αυξήθηκαν, ενώ μια πολύ μικρή μειοψηφία «τα μάζεψε όλα». Σε όλη αυτή τη πορεία, οι δυτικές κυβερνήσεις «κοίταζαν από την άλλη μεριά», θελημένα ή αθέλητα. Γιατί βλέπεις, το μεγάλο κεφάλαιο είναι ο βασιλιάς. Όλη η δύση πήρε τη κάτω βόλτα και φυσικά και η Ελλάδα. Και να πως :

.....

Μετά από τα παραπάνω δεινά της Αμερικής, ο Ρήγκαν και η Θάτσερ θεώρησαν ότι η πανάκεια για τη λύση όλων των προβλημάτων ήταν να μικρύνουν οι κυβερνήσεις (μικρό κράτος = τόνωση ιδιωτικής πρωτοβουλίας → ανάπτυξη). Έτσι και έκαναν. Μετά όμως από αυτό, αλλοίμονο για τους λαούς της δύσης (και ευτυχώς για το μεγάλο κεφάλαιο και τους λαούς της ανατολής) : Στις αρχές της δεκαετίας του 80 ξεκίνησαν την εμφάνισή τους τρία φαινόμενα, τα οποία έμελλε να αλλάξουν τη πορεία του κόσμου. Το πρώτο ήταν η τεχνολογία της πληροφορικής, του internet και του κινητού τηλεφώνου. Το δεύτερο ήταν το ξεκίνημα της ανόδου των «αναδυόμενων» οικονομιών, με επικεφαλής τη Κίνα. Το τρίτο ήταν η κλιμάκωση των οικολογικών κρίσεων, που οδήγησαν στις κλιματολογικές αλλαγές και στη παγκόσμια θέρμανση. Όποιοι πήραν χαμπάρι και εκμεταλλεύτηκαν κατάλληλα αυτές τις εξελίξεις, βγήκαν κερδισμένοι. Δυστυχώς, οι τελευταίοι δεν ήταν οι δυτικές κυβερνήσεις (εκτός από κάποιες εξαιρέσεις), αλλά οι αναδυόμενες οικονομίες, σε συνδυασμό με το μεγάλο δυτικό κεφάλαιο, το οποίο αυγάτισε, εκμεταλλευόμενο τις ευκαιρίες, ενώ οι απλοί εργαζόμενοι στη δύση, όπως θα δούμε παρακάτω, φτώχυναν. Δείτε πέντε μηχανισμούς, που άλλαξαν τις οικονομικές, πολιτικές και κοινωνικές δομές σε δύση και ανατολή :

1. Πρώτη η Ιαπωνία ακολούθησε τη πολιτική της εξαγωγικής οικονομίας : «Φτιάχνω κάτι καλό και φθινό και το πουλάω στην Αμερική και την Ευρώπη». Ακολούθησε η Κορέα και (με συνταρακτικές επιπτώσεις) η Κίνα. Όλες αυτές οι χώρες και εντυπωσιακότερα όλων η Κίνα το «έπαιξαν» πολύ έξυπνα : Εκμεταλλεύτηκαν στο έπακρο τη τεχνολογία (που τη βρήκαν έτοιμη από τη Δύση), εξασφάλισαν ευνοϊκό περιβάλλον για ξένες επενδύσεις και φρόντισαν για τη προαγωγή της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής επιμόρφωσης. Φανταστείτε ότι η Κινέζικη νομοθεσία προέβλεπε, για κάθε ξένη επένδυση, να υπάρχει και Κινέζος συνétairos. Τι καλύτερο για την εξάπλωση και αφομοίωση της τεχνολογίας ; Φαίνεται ότι οι ηγέτες του «κομμουνιστικού κόμματος» της Κίνας σκέφτονται καλύτερα από μερικούς – μερικούς. Σήμερα, οι Κινέζοι είναι σχεδόν σε θέση να τα κάνουν όλα μόνοι τους.
2. Οι αναδυόμενες οικονομίες ακολούθησαν τη συνταγή της ραγδαίας αύξησης της παραγωγικότητας της οικονομίας : Τη μετακίνηση των (χαμηλότατης παραγωγικότητας) αγροτικών πληθυσμών από τα χωριά προς τις πόλεις, όπου ανέλαβαν να γίνουν (ψηλότατης παραγωγικότητας) βιομηχανικοί εργάτες. Και όταν λέμε ψηλή παραγωγικότητα, εννοούμε ότι η συμβολή μιας μέρας εργασίας του κάθε εργαζόμενου στο ΑΕΠ, εκτινάχθηκε στα ύψη. Πράγματι, εδώ και 30 χρόνια, το ΑΕΠ της Κίνας ανεβαίνει ετήσια περίπου 10% ! Ποιες είναι όμως οι κοινωνικές επιπτώσεις στη Δύση ; Δυστυχώς αρνητικότερες. Διότι, ο Κινέζος και ο Ινδός δουλεύουν (με τα δυτικά δεδομένα) για «ένα κομμάτι ψωμί». Έτσι, φθηνά προϊόντα κατέκλυσαν τις δυτικές

αγορές, ενώ τα αντίστοιχα δυτικά εργοστάσια «τα βρήκαν μπαστούνια» και τα περισσότερα έκλεισαν. Εκατομμύρια εργαζόμενοι χαμηλής εξειδίκευσης έμειναν στο δρόμο. Και δεν έφτανε μόνο αυτό. Κατέρρευσε και ο μύθος της «αλώβητης» βιομηχανίας των υπηρεσιών, ότι δηλαδή οι υπηρεσίες λόγω τοπικού χαρακτήρα δεν έχουν φόβο από το διεθνή ανταγωνισμό. Τρίχες ! Οι Ινδοί (ακολουθούμενοι από τους Κινέζους) έχουν κατακτήσει σχεδόν όλες τις υπηρεσίες «back office»: Λογιστική υποστήριξη, γραμματειακή υποστήριξη, τηλεφωνικά κέντρα, ιδιαίτερα μαθήματα, ακόμα και ιατρικές διαγνώσεις εκτελούνται πλέον από την άλλη άκρη του πλανήτη μέσω internet. Και δώστου οι άνεργοι στη Δύση. Και τι έκαναν για αυτό οι δυτικές κυβερνήσεις ; Τίποτα. Ή μάλλον ανάποδες ενέργειες: Αντί να φροντίσουν για τις στρατιές των ανέργων με κοινωνικά προγράμματα (βασικότερα των οποίων είναι τα εφόδια εκπαίδευσης για εργασιακή ανέλιξη), φρόντισαν να μειώσουν τη φορολόγηση των πλουσίων (Ρήγκαν – Θάτσερ και ΣΙΑ), τάχα ότι οι πλούσιοι θα κάνουν επενδύσεις αν δεν πληρώνουν φόρους κεφαλαίου. Αυτοί όμως «γύρισαν τη πλάτη» στο εσωτερικό και προτίμησαν να χρηματοδοτήσουν επενδύσεις στις αναδυόμενες οικονομίες, ενώ οι δυτικές κυβερνήσεις πλημμύρισαν στα δημοσιονομικά ελλείμματα (μειωμένη φορολόγηση) και αδυνατούσαν να βοηθήσουν τους υποβαθμισμένους εργαζόμενους (ανέργους ή με μειωμένες αποδοχές), οι οποίοι εισήλθαν πλέον εγγυημένα σε «σπείρα θανάτου». Την ίδια στιγμή, οι ανατολικοί συνάδελφοί τους ανέβαιναν τη κοινωνική κλίμακα και αύξαναν την αποταμίευσή τους, η οποία προοδευτικά τροφοδότησε τα ελλείμματα των δυτικών, δημιουργώντας σχέσεις εξάρτησης δανειστή – δανειζομένου.

3. Τέλος, οι αναδυόμενες οικονομίες ακολούθησαν τη παλιά συνταγή της προσέλκυσης των ξένων κεφαλαίων για επενδύσεις. Το παιχνίδι αυτό είναι δίκικο μαχαίρι, γιατί όσο εύκολα προσελκύεται το ξένο κεφάλαιο, τόσο εύκολα «τη κοπανάει», αφήνοντας τις οικονομίες σε βαθειά κρίση, όπως συνέβη στις «Ασιατικές Τίγρεις» το 1997 – 1998. Η Κίνα όμως το έπαιξε έξυπνα : Επέβαλε ελέγχους στις ροές των ξένων κεφαλαίων, κατά τα πρότυπα του Keynes στο Bretton Woods. Έτσι, ότι κεφάλαιο μπει, δύσκολα βγαίνει : Και εδώ φέρθηκαν ξύπνια οι «μαρξιστές» ηγέτες του κόμματος, αντιγράφοντας τη δυτική σοφία. Οι πολυεθνικές εταιρείες μυρίστηκαν πολύ φαί στις αναδυόμενες οικονομίες, σπεύδοντας να κάνουν άμεσες επενδύσεις. Τα lobbying τους προς τους πολιτικούς εξασφάλισαν χαμηλή φορολόγηση στα επαναπατριζόμενα κέρδη. Έτσι, οι πλούσιοι έγιναν πλουσιότεροι και οι φτωχοί (συμπεριλαμβανομένου και του κράτους) φτωχότεροι. Το κράτος της πρόνοιας που υπέδειξε ο Keynes και μεγαλούργησε για 30 χρόνια μετά το 2^ο παγκόσμιο πόλεμο έπνεε τα λούισθια.
4. Οι αναδυόμενες οικονομίες, στην αγωνία τους να προσελκύσουν ξένα κεφάλαια (άμεσες ή έμμεσες επενδύσεις), επιδόθηκαν μετά μανίας σε «ανταγωνισμό στο πάτο». Προκειμένου να εξασφαλίσουν φθηνό εργατικό δυναμικό (άρα χαμηλότερο κόστος παραγωγής → μεγαλύτερα κέρδη στους επενδυτές), έγραψαν

«στα παλιά τους τα παπούτσια» κανόνες ασφάλειας και υγιεινής εργαζόμενων, που όλοι ξέρουμε πόσο αυξάνουν το κόστος στη δύση. Παράλληλα, για να προσελκύσουν τους ξένους, ανταγωνίζονταν ο ένας τον άλλο, ποιος θα δώσει τα ελκυστικότερα φορολογικά κίνητρα. Φυσικά, όσοι δεν κατάφεραν να συγκρατήσουν τους ξένους, «έμειναν στον άσσο» και προσπάθησαν να ανακτήσουν τα χαμένα (φορολογικά) έσοδα στίβοντας τους (χαμηλόμισθους) ντόπιους (αλήθεια, πόσες ξένες εταιρείες ήρθαν και έφυγαν από την Ελλάδα τα τελευταία 40 χρόνια ;).

5. Τέλος, ανατολικοί και δυτικοί, έχουν επιδοθεί μετά μανίας, εδώ και 200 χρόνια (έναρξη βιομηχανικής επανάστασης) σε μια ασύστολη μάχη εις βάρος του περιβάλλοντος. Οι περιβαλλοντικές καταστροφές βλέπεις δεν κοστίζουν τίποτα (πρακτικά ακόμα και σήμερα). Ποιος άλλος μπορεί να νοιαστεί εκτός από τη Κυβέρνηση ; Ποια κυβέρνηση όμως, μετά από τη «Ρηγκανομανία» και «Θατσερομανία» για «μικρή (και φτωχή) κυβέρνηση» ; Η Κινεζική ίσως (και το απέδειξε πρόσφατα). Οι δυτικές μάλλον αδύνατον.

Βλέπουμε λοιπόν, ότι επί ολόκληρες δεκαετίες, η κοινωνική συνοχή στη δύση υφίσταται συνεχή αποδόμηση. Οι πολίτες απελπισμένοι γύρισαν προς τον εαυτό τους, διακηρύσσοντας το άτομο σαν ανώτερη αξία. Η κοινωνία σαν σύνολο αποκηρύχτηκε (M. Thatcher : "...there is no such thing as society..."). Η παραγωγή εγκατέλειψε τη δύση και μετανάστευσε μόνιμα στην ανατολή. Το χρηματιστικό κεφάλαιο πήρε τη θέση του παραγωγικού, ενώ όλοι επιδόθηκαν στον αγώνα της κερδοσκοπίας, αφιερώνοντας την ενέργειά τους στην αγορά και πώληση «χαρτιών», επιδιώκοντας το πλουτισμό εν μια νυκτί. Η έννοια της επένδυσης (εργοστάσια, υπηρεσίες, αποθήκες, μηχανήματα κλπ), που αποτελεί τη μοναδική εγγύηση για το μέλλον (κέρδη, μόνιμες θέσεις εργασίας) σχεδόν εξέλειπε, δίνοντας τη θέση της σε επενδύσεις μόνο σε οικιστικά και εμπορικά ακίνητα, οι οποίες, αλλοίμονο, προσφέρουν κύρια μόνο προσωρινές θέσεις εργασίας και επίσης αλλοίμονο, λόγω του υπέρμετρου ζήλου των επενδυτών να χτίσουν όσο περισσότερο γίνεται, καταστρέφουν συχνά το περιβάλλον. Βλέπουμε δηλαδή, παράλληλα με την οικονομική κατάρπωση και μια διαστρέβλωση των «πυρηνικών» ηθικών αξιών.

Τι να σου κάνει λοιπόν η Ελλάδίτσα, μέσα σε αυτό το επί δεκαετίες διαρκές «οικονομικό τσουνάμι εκ των άνωθεν» ; Η μοίρα της ήταν νομοτελειακή. Οι Ελληνικές πολιτικές επιλογές απλά ήταν ο απόηχος αυτών που ανέφερα παραπάνω. Η μόνη διαφορά, είναι ότι η πολιτική της ηγεσία ήταν λίαν επιρρεπής στη διαφθορά και στην εξυπηρέτηση των τοποθετημένων συμφερόντων. Έτσι, τα οποιαδήποτε λεφτά σκορπίστηκαν προς τους «οικείους» και έτσι καταντήσαμε στα σημερινά χάγια, υπό καθεστώς «ελεύθερης πτώσης».

Αρτέμιδος 119, Π. Φάληρο 175 62

210-9837940 info@cryologic.gr www.cryologic.gr

Στο πρώτο έτος της σχολής πολιτικών μηχανικών του ΕΜΠ κατά το ακαδημαϊκό έτος 1973 – 74, διδάχτηκα το θαυμάσιο εγχειρίδιο «ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ» του Paul Samuelson. Ο θαυμάσιος αυτός οικονομολόγος του 20^{ου} αιώνα, συνόψισε το μικτό καπιταλισμό σε πέντε βασικές ιδέες, οι οποίες εξασφαλίζουν αποτελεσματικότητα, δικαιοσύνη και βιωσιμότητα. Τις καταγράφω πριν κλείσω :

1. Οι Αγορές είναι ο καλύτερος δυνατός μηχανισμός, για την αποτελεσματική κατανομή των σπάνιων πόρων που διαθέτει η κοινωνία και οδηγούν σε αυξημένη παραγωγικότητα, ενώ παράλληλα εξασφαλίζουν ένα μέσο βιοωτικό επίπεδο.
2. Εν τούτοις, η αποτελεσματικότητα δεν εξασφαλίζει και τη δικαιοσύνη : Τα εισοδήματα, αν δεν γίνει κάποιου είδους παρέμβαση, κατανέμονται «άνισα».
3. Το αίσθημα της δικαιοσύνης επιβάλλει μια ηθική αρχή : Οι κυβερνήσεις πρέπει να παρεμβαίνουν, ώστε να ανακατανέμουν το εισόδημα στους πολίτες, ειδικά από τους πλουσιότερους προς τους (πιο ευάλωτους) φτωχούς. Θυμηθείτε ότι, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, τις περισσότερες φορές οι φτωχοί δε φτάνει για τη μοίρα τους (αν π.χ. η παγκοσμιοποίηση τους «έφαγε» τη δουλειά).
4. Οι Αγορές έχουν ένα βασικό ελάττωμα : Εν πολλοίς αδιαφορούν για τη παροχή «δημόσιων αγαθών», όπως οι δημόσιες υποδομές, η προστασία του περιβάλλοντος, η (δωρεάν) εκπαίδευση, η επιστημονική έρευνα. Η κυβέρνηση έχει καθήκον να εξασφαλίσει στους πολίτες της αυτά τα αγαθά.
5. Οι Αγορές είναι ευάλωτες σε οικονομική αστάθεια. Μόνο οι κυβερνήσεις μπορούν να δημιουργήσουν «γραμμές άμυνας», με την εκπόνηση ρυθμιστικών νομοθεσιών, καθώς και τη κατάλληλα κατευθυνόμενη νομισματική και δημοσιονομική πολιτική.

Αυτά είπε ο Samuelson και καλό είναι να τα έχουμε υπόψη μας, όταν εργαζόμαστε (και αγωνιζόμαστε) σκληρά, να στήσουμε την Ελλάδα μας στα πόδια της.

.....

Κατά τα λοιπά, εύχομαι σε όλους χρόνια πολλά για την Εθνική μας γιορτή και καλό κουράγιο. Ελπίζω του χρόνου να είμαστε καλύτερα (και καλύτεροι).